

P u c i a t a Paweł Mateusz /1902-1980/, harcmistrz, nauczyciel historii. Wg dokumentów urzędowych ur. 17.III.1905 w Wilnie, ale faktycznie był o parę lat starszy, m.in. w podpisanym przez siebie raporcie 7 Wileńskiej Drużyny Harcerskiej z r. 1924 podał swój wiek na 22 lata, czyli ur. prawdopodobnie w r. 1902. P. był synem Edwarda /1871-1921/, inżyniera agronoma, i Heleny ze Zmigrodzkich /1875-1946/,

właścicieli majątku ziemskiego koło Witebska.

Porozpoczął naukę w szkole w Witebsku i tam wstąpił do polskiego harcerstwa. Kursy harcerskie odbył w Witebsku i Połocku. Od r. 1918 mieszkał wraz z rodziną w Wilnie i tu wstąpił do Gimnazjum im. Joachima Lelawela. Po maturze zdanej w r. 1922 studiował na Wydziale Humanistycznym Uniw. Wil. Dzięki pomocy krewnych, ks. Leona Puciasty /zob./ i wuja Konstantego Zmigrodzkiego, kustosa polskiego Muzeum Narodowego w Kaperawilu, miał wraz z matką zapewnione w okresie studiów skromne środki utrzymania. Na Uniwersytecie uczestniczył w ruchu studenckich kół naukowych. W l. 1921-3 i 1925 w czasie letnich wakacji wyjeżdżał do Kaperawilu /pracował okresowo w bibliotece i archiwum Muzeum/ i ze Szwajcarii w r. 1922 i 1923 wyjeżdżał do Włoch, a w r. 1925 do Francji. Latem 1924 wytypowany przez Uniw. Wil., przebywał jako stypendysta rządu rumuńskiego na kursie wakacyjnym pod kierunkiem prof. N. Jorgi koło Bukaresztu w valentide Munte, gdzie studiował przede wszystkim sztukę Sasów siedmiogrodzkich. Był nadal czynny w harcerstwie i w listopadzie 1920 założył 7 Wileńską Drużynę im. Stefana Batorego, a po kilku miesiącach wstąpił do założonej w r. 1919 przez Jerzego Niedziałkowskiego drużyny, która od r. 1923 nazywała się 7 Wileńską Drużyną Harcerską im. Jakuba Jasieńskiego i od roku 1924 P. jako drużynowy kierował nią do wybuchu drugiej wojny światowej. Był instruktorem harcerskim w stopniu harcmistrza wileńskiej Chorągwi Harcerzy, a w l. 1933-5 i od r. 1936 do 10.V.1939 jej komendantem. W środowisku harcerskim nazywano go "K a r d y n a ł e m". Pisał artykuły do pism harcerskich. Głosił też katechizm pt. "Wędrownicy" /Wil 1937, reedycja, -Celle/niemcy Zachodnie/1945. W r. 1936 z grupką swoich harcerzy urządził oboz wędrowny, w czasie którego zwiedzono Rzym, Neapol, Wenecję, Triest, Belgrad, Budapeszt i Wiedeń.

Po uzyskaniu absolutorium w r. 1926 P. podjął pracę jako nauczyciel historii w wileńskim gimnazjum ośtr nazaretanek. W r. 1931 zdał egzamin nauczycielski na podstawie pracy dyplomowej pt. "Deputacja Centralna Ks. Litewskiego w świetle "Akt powstania kościuski". W r. 1932 uzyskał promocję na stopień doktora filozofii na podstawie pracy: reprezentacja ziem zabranych na sejmie z 1630/31 roku, której fragment pt. "Skład i działalność reprezentacji ziem zabranych na sejmie 1630/31 r. ukazał się w "Księdze Pamiątkowej Koła Historyków Słuchaczy Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie 1923-1933" /Wil. 1933/. Od dnia 20.VIII.1934 był nauczycielem historii w Państwowym Gimnazjum im. Zygmunta Augusta w Wilnie. W czasie drugiej wojny światowej, w r. szk. 1939/40, uczył w gimnazjum, a podczas okupacji niemieckiej brał udział w tajnym nauczaniu i utrzymywał się z lekcji języków obcych, których znał kilka. W lipcu 1946 jako repatriant osiedlił się z rodziną w Toruniu.

Od października 1946 P. był adiunktem na Uniw. Tor. i wykładał m.in. wybrane zagadnienia z dziejów I poł. XIX w. i z historii sztuki powstającej, dzieje Rosji XIX w., nauki pomocnicze historii nowożytnej, historię historiografii. Równocześnie nauczał historii, nauki obywatelskiej i logiki w I Liceum im. M. Kopernika /do r. 1951/ i Liceum Pedagogicznym /do r. 1953/ w Toruniu. Czynny był również w Oddziale Torunskim Polskiego Tow. Historycznego oraz w Sekcji Szkół Wyższych Zarządu Głównego Związku Nauczycielstwa Polskiego. W czerwcu 1954 Senat Uniw. Tor. wystąpił z wnioskiem o nadanie P. stopnia naukowego docenta, ale w marcu 1956 wniosek ten został odrzucony. Od r. 1955 P. był równoległe zastępcą profesora w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Gdańsku. W r. 1961 został zwolniony z uniw. Tor. W tym

też czasie przewlekła choroba położyła kres pracy naukowej P-y. Opublikował m.in. skróconą wersję studium pt. Geneza i przebieg strajku robotników rolnych w roku 1939 /Gd.1959/ i jako uzupełnienie artykułu z urzędowej korespondencji gdańskiego Senatu z marca 1939 roku /Gdań. Zesz. Human. "1960 nr1/2 wydał też rozprawki o stosunek senatu gdańskiego do ludności żydowskiej na tle sporów o Kodeks Napoleona w latach 1800-1810 /tamże 1962 nr 8-10/. Był znakomitym gawędziarzem i zbieraczem anegdot. Zmarł 20.IV.1980 w Toruniu i tutaj został pochowany na cmentarzu przy ul. Gałczyńskiego.

Zonaty od r.1939 z Marią z Bohdanowiczów /zml1982/, historykiem, po wojnie m.in. dyrektorem biblioteki Głównej Uniw.Tor., miał P. dwu synów: Mariusza /1932-1964/ i Jerzego /ur.1933/, artystę plastyka.

- - - - -

K a l e m b a J., Paweł Mateusz Łuciata /17.III.1905 - 20.IV.1980/, "Zapiski Hist."1982 z.1 s.163-5:-T.g.Powoz"1980 nr.45,1981 nr.2:- AN:Zespół ZBP, sygn.952:Uniw.Gdański:akta personalne P-y:-Wasilewski A., Szkice dziejów Wileńskiej Chorągwi Harcerzy, /mieszp w B.Narod./:-wspomnienia własne autora.

A n t o n i W a s i l e w s k i